

**О, ДОБРУДЖАНСКИ КРАЙ, ТИ НАШ СИ
ЗЕМЕН РАЙ!**

ЗЛАТНА ДОБРУДЖА, ВЪЗПЯТА В СТИХОВЕ

*Издава се по повод 85 години
от Освобождението на Добруджа от румънска
окупация*

Изданието се реализира по проект „Пренасяме
миналото в настоящето, вървим уверено към
бъдещето!”, Договор №11-06-231/09.10.2024 г.
между Министерство на културата и РБ
„Партений Павлович” – Силистра

**О, ДОБРУДЖАНСКИ КРАЙ,
ТИ НАШ СИ ЗЕМЕН РАЙ!**

ЗЛАТНА ДОБРУДЖА, ВЪЗПЯТА В СТИХОВЕ

Първо издание

Българска

Съставител: Мануела Енчева

Корица и графичен дизайн: Васил Тончев

ISBN–

Печат: Издателство „Ковачев Прес” ООД

Силистра, 2025 г.

Елисавета БАГРЯНА

ДОБРУДЖА

Разлюлей се от радост сега, Черноморие наше,
Бели Дунаве наш, ти запей, както нявга си пял,
завънете, стада, по безкрайни полета и паши,
бийте родни камбани в села, в градове и паланки,
разтвори си сърцето, излей насъбраната жал
и запей пак, народе, по буйни тлъпки* и седенки*!

Дълго желана, в съне сънувана, чакана страстно,
ти при нас се завърна, о пленнице, наша сестра!
Днес отново над тебе небето е чисто и ясно –
избърши си сълзите, закрий загорялата рана –
погледни, с колко обич към тебе прегръдка простря
твоята майка-България – Добруджо, в злато заляна!

ИДАТ

Черна буря преви златокосата твоя глава,
в черен плен и сълзи потъмняха зениците ясни,
но в сърцата ни като въглен под пепел живя –
обичта, и скръбта, и мечтата по теб не угаснаха.

Четвърт век, ден след ден небосклона над тебе сгъстен
своя връшник прихлупваше огнен, о Добруджа наша,
четвърт век, ден след ден, не престана у нас да расте
по-любим и желан твоя лик насълзен и уплашен.

Днес очите ти чакат, и гледат на юг, и горят,
върху черната пръст си ухо прилепила и слушаш.
Една нова и топла вълна се преля в твойта гръд,
а на север последни пожари припламват и пушат.

Ето чуй! Ето чуй! В септемврийското утро кънтят
тежки стъпки войнишки, и конски копита, и песен.

Идат твоите братя по стария нявгашен път –
а над теб твоят беден безоблачен ден се надвеси.
Идат твоите братя и войни. Те до един
свойта младост и кръв биха с радост за тебе отдали.
Забрави злото вчерашно! Бодро сега прегърни
тез мишци корави и тез чела загорели!

Здравка БАДЪМОВА

ДОБРУДЖА ПРЕЗ АВГУСТ

Свирепа, огнена стихия
разплисква своята лава,
а ветровете - във кания*
прибират меча хладен.
Земя, Небе в едно се сляха,
горещо се прегръщат,
уста, нацепена от жажда,
към Август те обръщат.
Безмилостно разплел косите -
суши той всяка капка,
що дръзне там да плисне в дните
живот, окъпан в ласки...

Зашепна Дунав в остров китен
молитва за прохлада,
заслушан - Август кротко стихна
и сви се в сънно пладне.

ДОБРУДЖАНСКА ПРИКАЗКА

Приказен Слог*,
как си побрал
толкова хубост!
Сякаш си рог -
бълващ цветя,
болка и лудост.

Рукват жита.
Кръшна снага
виеш в полята.
Горски повеи
с твоя елей
ръси земята
В теб - лекокрил
син карамфил
милва душата,
ралица, мак,
в сънния здрач
танц с теб подхващат.
Вятър с тих вой
в летния зной
с радост приглася,
в танца красив
този мой стих
плавно припява...

Приказен Слог*,
как си побрал
толкова хубост!
Сякаш си рог -
бълващ цветя,
болка и лудост.
Носиш възбог
дух и душа

с поглед учуден,
всичко вземи,
но остани
миг необрулен.

Приказен Слог*,
как си побрал
толкова хубост!..

Любомир БОБЕВСКИ

В ДОБРУДЖА

Кога вечерник тих полюшне
узрелия ти житен клас
и сладко, нежно ми пошушне –
в мечти потъвам и в захлас.

Кога пък жадно впия око
у полски билки и цветя,
над ведрия простор високо
се дигам леко и летя.

Кога замислен аз се скитам
из брени* кървави следи,
завета в тях свещен прочитам
на наште – славните деди!

ДОБРУДЖАНЕЦО!

Небе безкрайно е над теб,
в лазура* му се къпе Феб*,
море от ниви – благодат,
стада безбройни в теб пасат!

Мечтите ти са вече плът
крила добива ти духът,
та носи те с наслада–рай
из тоя дивен бащин край!

И чувстваш се горд ти син
на някакъв си властелин –
на някаква стихийна мощ,
дошла в света след дълга нощ!

ДОБРУДЖАНСКИ ГЕРОИ

На нашта майка днес децата
от лаври, чест плетат съдбата
на скъпия ни край свещен,
от враг безбожно похитен.

Навеки те се прославиха,
че се враг стихийно се бориха;
безспирно с устрем ден и нощ
летяха вихрено „на нож!”

Поклон пред духове им бодри,
пред техните осанки горди, –
при буйни Дунав и Серет*,
за роден бият се завет!

ДОБРУДЖАНСКИ КРАЙ

О, Добруджански край,
ти наш си земен рай,
в теб златно жито зрей,
в теб вакло* стадо блей!

Орлите от възбог,
простора ти широк
и слънчо — мощни Феб*
ни спомват все за теб!

Под чужди ти си крак,
но иде ден, в кой пак
да бъдеш кът наш ти,
тъй както и преди!

С оръже, светлина
ний твойта бъднина
ковеме в славни час –

храни надежда в нас!

През 1941 г. е направена следната корекция на втора строфа:

Орлите от възбог
Простора ти широк
и ширната ти степ
ни спомнят все за теб!

ДОБРУДЖАНЧЕ

Добруджанче съм и нося
българско сърце в гърди;
че ще бъдем край свободен
вяра в нас се затвърди!

Родни край обичам силно
и за него с радост аз
съм готово да издъхна
в мъки страшни всеки час!

Смърт да падне на глава ми,
вместо робски червен гнет,
волност искам и не искам
роб да бъда за напред!

ДОБРУДЖАНЧЕТО

Добруджанче съм сърцато,
с дух, стихия – плам, крилато,
нося кожен аз калпак,
вред прочут съм кат юнак!

Златни ниви имам ази,
от рубини и елмази
тях по-скъпо аз ценя
и за нищо не меня.

Имам аз стада безчетни,
що пладнуват в дните летни
 в необятния ми шир
 на спокойствие и мир!

ПРИПЕВ

Ний сме братя неделими,
сбрани в куп – непобедими,
 дружно крачим в своя път,
 що зове се роден кът.

В изпитане тежко бяхме,
в скръб и мъка сълзи ляхме,
 но под божи небосвод
 днес свободен сме народ!

ЗА ОТВЛЕЧЕНИТЕ ДОБРУЖАНЦИ

Безсилни сред борбата, вразите* ни лукави
прибегнаха до средства, що носят низост – смърт:
на Добруджа страдална те взеха синовете,
отвлекоха ги негде — далеч от родни кът!

То бях дни на ужас, дни траурни, — на сълзи,
под нож и огън мина на Добруджа цветът,
но Бог бе с нас тогава: възмездихме вразите,
разгромихме ги страшно и смаяхме светът!

Година време мина от тия дни, когато
облякохме сърца си в мрътвешки* чер саван
и безутешно плачем за жертвите невинни,
отвлечени безбожно от вражеската сган!

Тъжим с душа, — ридаем и молиме небето
да прати милостта си: да блесне светъл ден
за жертвите злочести, погребани приживе —
и вярваме, че иде тоз час велик, свещен!

КЪМ ТЕБЕ, ДОБРУДЖО!

Към теб ни мисълта лети –
към твоя край лъчист, свещен,
що с кръв гореща освети
юнака наши вдъхновен.

Към теб с мечти се носим ний,
де добруджанец брата страда,
де брегове ти Дунав мий,
де бляят хиляди стада.

С душа се ний към теб стремим,
окрилени, с напрегнат ум –
далече всички кат седим
от мрътви* думи, празен шум!

ОБИЧАМ ТЕ!

Обичам те, о, Добруджо свещена,
обичам твоите равнини,
обичам ти стадата многобройни,
небесните ти висини!

Обичам нивите ти буйни, златни,
що пълнят моя кръгозор,
криле че дават на душата морна,
полет към звездния простор!

Ти житница си скъпа, храниш нази.
храни ни ти и занапред;
ще пазим свято свободата твоя,
ще пазим твоя мил завет!

ПРИ ТЕБ БЯХ

В теб, Добруджо красива,
от извори аз пих,
душа си в теб бурлива*,
стократно окрилах.

Видях ти взора мили
и златната коса,
дървета – връх забили
у ведри небеса.

В теб ридове аз зърнах,
поточета кристал,
с бърз поглед аз обгърнах
Траяновият вал*.

На Баш-гепе* от лоба*
край Дунава разлян
видях на врага гроба,
от нази изкопан!

Славка БОЖКОВА

ДОБРУДЖА

Добруджа златна, земя плодородна,
с китни поляни, гори, езера.
Твойто богатство са най-вече хората,
които за тебе творят чудеса.

В песните звучни вплели са мъката,
таена в душите им в робските дни.
Но не сломила духа им и силата,
вярата в светлите, смели мечти.

Ако до днес ти оставах си златна
и житото в тебе щедро вирей.
Това си е дял на чедата ти знатни -
та името твое вовек да живей.

Дарявай ти с нежност, подкрепа и грижи
чедата си млади, умни, добри.
Те своите знания във тебе да влагат
без мисли и поглед към чужди страни.

Ценка БОЙЧЕВА

ДОБРУДЖА

В сърцето си те нося, моя свята,
Добруджа, скъпа и свидна земя,
скътала в себе си дъха на житата
и аромата на ширните, китни поля.

Горда съм с Дунав, река величава,
със свежия полъх от бистра вода,
със светлика лазурен, отронил прослава
в новата, чиста и светла зора.

Със звезден прашец, необята обгърнал,
с тишината, с покоя, с душа и сърце...
Искам, но Добруджа как да прегърна –
с двете си толкова малки ръце.

ДОБРУДЖАНСКА ПЕСЕН

Обичам аз да бродя из нивята
на Добруджа из ширните поля,
когато клас наливат след дъжда житата
и влага пие жадната земя.

Обичам боса да нагазя във тревата,
да ме охлажда утринна роса,
да слушам шумолене на листак в гората,
на птиците да ме омайва песента.

Обичам вятър да ми залюлей косите,
тъй както люшка житните стебла,
от горски извор аз да пия до насита,
да рея поглед из безкрайна равнина.

И добруджанска песен да запая
със озарена от любов душа,
и цял живот с това да се гордея;
да, аз съм добруджанска дъщеря!

ИЗ ДОБРУДЖАНСКИТЕ ПОЛЯ

Обичам аз да бродя из нивята
на Добруджа, из ширните поля,
когато клас наливат след дъжда житата
и влага пие жадната земя.

Обичам боса да нагазя във тревата,
да ме охлажда утринна роса,
да слушам шумолене на листак в гората,
на птиците да ме омайва песента.

Обичам вятър да ми залюлей косите,
тъй както люшка житните стебла,
от горски извор аз да пия до насита,
да рея поглед из безкрайна равнина.

И добруджанска песен да запая
с преливаща любов душа,
цял живот с това да се гордея,
че съм добруджанска дъщеря.

Пирин БОЯДЖИЕВ

ДОБРУДЖА

Хълми, които заключват простора, хълми, отдето лети кръгозорът.

ДУНАВСКА ДОБРУДЖА

За сбогом я прегръща Дунав,
преди в морето да заплува.

РОДИНА

За мен си Добруджа хълмиста и равнинна,
възторжена и носталгична прародина.

Иван ВАСИЛЕВ

ДОБРУДЖА

Безкрайни равнини и китни долини
се ширят под безбрежния ти небосвод
и в тях отекват стъпките от миналите дни,
когато в поход крачел българският род.

По теб с бойна стъпка Аспарух вървял
и първи в тебе тежкия си меч забил,
земя за своите потомци той избрал
и първи камък в крепост яка е вградил.

На теб налитали са вражи орди* не една
и зъл завоевател в тебе е вилял,
но костите им гният в родната земя,
а българският род до днес е оцелял.

Дора ГАБЕ

ДОБРУДЖА

Химн

От бурите в света, от гръмотевиците на войната
изскочи ти, ти малко зърно от земята,
ти малка истина на всички ни в сърцата.

Камбани бият, въздуха трепери в радостна тревога,
вериги паднаха, звънът им вятърът отнесе,
а вашите ръце увиснали, отвикнали, не могат
сълзата да избършат. Нека си тече. Христос Възкресе!

О, дом и родина, ти в златен сън заключи нашто детство
и толкова години беше тъй миражна
и недостъпна, и далечна, и не наша,
и да те назовем дори, не беше лесно,
от дълга скръб по тебе бащите ни умряха
с отворени очи, на старини без стряха.

Когато се промъквахме през тъмни нощи пълзешката
през граници и смърт повя над нас, над тях ... то беше,
за да те видим и подадем ръката си,
да вземем мъката, която ти тежеше
на болното сърце, да не е твоя само,
да стане с две лица, като граничен камък.

А като гледахме на Калиакра фара отдалеко
и светлата пътека, стигнала до наште стъпки леко,
как в миг угасна и отново светна
облъхваща с надежди и пак мимолетна —
то беше твоя поглед, твоят зов далечен,
един мираж в нощта, за нас останал вечен.

И както птицата от своето гнездо излита рано,
така излита жалбата от нас, за да ти каже само,

че дори устремът безкраен и душите ни предишни,
които диреха в живота идеали,
не бяха по-големи, нито по-възвишени
от милостта към тебе и че бихме дали
и тях, и всичко наше, и съня, и хляба,
и бихме се отрекли — щом за тебе трябва.
Какво са тоя светъл час усилията и борбата,
с които дирихме за тебе правда, ровихме земята? —
една сълза от радост, капнала в сърцето ни като росата,
която от огромното небе върху земята пада...

ДОБРУДЖА

Родния ни край остана
тъй далече,
пътя, който води в него,
враг пресече.

Като пилци изпоплаши
той децата,
като вихър ги разгони
по земята.

В златно утро златни ниви
клас люлеят
клас люлеят и изтихо
песен пеят:

„Ветре, братко, намери ги
тез стопани,
дето са далеч в чужбина
разпиляни.

Не е мила ръка чужда
да товари,
зърното ни почернява
по хамбари.

Зърното ни потъмнява
по нивята,
намери ги, събери ги
наште братя,

и кажи им, че земята
наша черна
ги милее и ги мисли,
и е верна...”

НА ГРАНИЦАТА

Като пропъдени от бащиния дом
извън оградата изхвърляни стоите,
като граничен камък вашите сърца
са тежко във земята впити.

През границата път като река
от нивите във Добруджа се влива –
там воля робска, тука бежанска
едно небе и двете ги покрива.

На двайсет крачки твоят брат оре
във нивата, останала отгатък,
до тебе ще се приближи, ще спре,
но няма да си подаде ръката.

В очи ще те погледне той за стотен път,
но нито дума няма да ти каже –
от двата поста часовете бдят,
от две страни ги гледат двете стражи.

И само като падне мрачина
и нощ дълбока ги обвие двама,
те знаят, че земята е една,
а границите, постът са измама...

Таня ГЕОРГИЕВА

ДОБРУДЖАНСКА НИШКА

Шарена торба разплита мама,
донесена от Добруджа от баба,
седяла във сандъка дълго –
скъсана и вече непотребна.

Разплита нишки разноцветни
и прави шарени кълбета:
златни, алени, кафяви, сини –
и разбира се – зелени.

Зелени като Добруджа напролет,
когато в зеленина се къпе всичко,
златни като слънцето през лято,
сини като нишката на Дунав.

И бели като бялата Силистра,
кацнала на брега кат птица,
и бели като Добруджа през зима,
със сняг, ту син, ту розов.

И тежки багри черни и кафяви
като пръстта, що ражда златно жито.
И макове червени като кръв човешка,
парещи във маранята лятна.

Не хвърляй, мамо, нишките красиви,
а направи едно кълбо голямо
да го търкулна по земята,
та нишката му да ме върне
в Добруджа благата.

Кольо ГЕРДЖИКОВ

ОСВОБОЖДЕНИЕТО

Боже, Господи,
най-после свобода!
Може би дочул си
гласа на Вълкадина*,
неговият упрек,
болка и молба.
Ето, доживяхме
нашта свобода.

Народът днес празнува
- свобода е!
Във този ден и слънцето сияе.
Нестихващо ура,
всеобщ екстаз
и възгласи: „Честита свобода”.
И песен що пеехме у нас:
„О, Добруджански край,
ти наш си земен рай”,
сега звучи със пълен глас.

Ден като всички,
слънчев - златна есен.
Пак сбират се на ято,
птиците. Отлитат.
При нас остава да звучи,
все тази песен,
от улици, от дворове долита.

Сега е краят на септември
хилядодеветстотин четирсета година.
Очакван ден,
бленуван и изкупен
с човешки жертви,

с болка и страдание.

Една земя, откъсната от майка,
един народ, обречен на ридание,
на робско унижение,
сега празнува своето спасение!

О, Добруджа,
красива и богата,
в теб хора и земя
в едно са сляти.
През лятото ти раждаш
хляб и злато,
през зимата
на пищните трапези,
отрупани със плод и руйно вино
що песни са изпяти
за теб Родино!

Родино мила,
сега при нас си ти.
Прегръщаме те, като майка
и робството проклинаме
завинаги!
Сълзите ни, прокапали от радост,
оставяме на воля да текат,
че много бяха сълзите от скръб.

От где се взеха
толкоз знамена?!
Бяло, зелено и червено
и българските святи писмена,
красяха арки, улици, балкони,
а старците им правеха поклони,
протягаха треперещи ръце,
като светиня, целуваха байряка,
че този ден тъй дълго са го чакали.

Зачу се тропот.
Вихрени коне,
препускат през пустинното поле.
На малкото площадче мигом спряха,
а посрещачите учудени замряха,
в очакване, там нещо да се случи.
Уж всичко беше, тъй добре заучено.
Тогава, офицерът даде знак.
Народът се раздвижи, стори път.
Той бе левент, красавец и юнак!
Политнаха конете във галоп.
Извади остра сабя,
лента черна,
под арката с замах преряза
символът на робство и омраза.
После от старец
взе кристална чаша
от виното червено,
отля и каза:
„Добруджа е била
и винаги ще бъде наша,
исконна, българска земя!”

От где се взеха толкоз знамена
и кой изплете китки и венци,
та грейнаха градчета и села
и песни пееха моми, момци?
Гъдулки, гайди и кавали
ситният хоро.
Настана обща веселба,
млади и стари заиграли.
До тях юнаци с лъвчета на чело,
български юнаци,
донесли нашта свобода.

Добруджа,
ти люлка наша, родна,

единство на добро и красота.
Доброто е във името ти волно,
а красотата в твойта широта.
Добро е, че е плодна твойта гръд,
че даваш хляб жителен на хората,
че щедро се отплащаш за труда.
И сладка е от тежък труд умората.
Просторът ти все тъй красив, безкраен,
а въздухът ти на жито ухае.
Полето ти е равно и безмерно
от Дунава, чак до морето Черно.
Небето ти се губи в висините
до космоса, то стига до звездите.
И в тази синева, деница грее,
мъничка чучулига с крилца трепти и пее.

А нощем от небето ти безбрежно,
съзвездия далечни те покриват.
Щурци безбройни, като майка нежна
със вечната си песен те приспиват.
В теб няма планина,
реки не те пресичат,
но ти излъчваш мека топлина
и хората синовно те обичат.
Безкрайна широта
и хоризонт далечен
привличат погледа. Твойта красота
и твоят плоден чернозем е вечен.
И хлябът ти стои
по-горе от човека,
и песен от небето ти струи,
ти - българска земя от памтивека.

О, Добруджа,
ти люлка на България
си неотлъчна от Балкана стария,
с хайдути смели, с родове и песни,

със котленските тъкани чудесни,
с историята наша стародавна,
на Аспарух със конницата славна.
Добротица, на тебе името си даде,
ти българската вяра не предаде.
Венец си за България, изплетен
от златни класове, от мирис летен
и вейки от вековните гори,
в него метличина и мак гори.
Бъди все тъй красива и добра,
бъди все на България зора,
че тебе първо слънцето огрява,
че ти със хляб народа ни даряваш.

Вяра ГОСПОДИНОВА

ЖЕТВА В ДОБРУДЖА

Във ранна утрин пойна чучулига,
оглася с песен равните поля,
ослушват се цветенца и тревички,
затайват дъх безкрайните нивя.

Небето светло-синьо, се избистря,
сал някъде на изток руменей,
там, гдето слънцето от сън се вдига
и бърза тук, земята да огрей.

Във този миг из нивите златисти,
подемаат песен пъргави моми,
ръкойките една след друга падат
и труд благат във нивите кипи.

Настъпва пладне, песните затихват,
умора свежда младите снаги,
във въздуха замира морна песен,
а слънцето кат огнено гори.

Керанка ДАЛАКМАНСКА

НА ДОБРУДЖА

Аз дойдох.
Престилката пъстра
на моето детство
ме люлее
във люлка от жито.
Тихо вървя
по тревата зелена,
протягам ръце
към житата,
събирам узрелия дъх
на земята
във моето малко сърце!
И ме докосват ръцете на мама!

Аз дойдох, моя златна земя,
приеми ме
и ми дай мъдростта
на своето име!

Любен ДАШЕВ

ДОБРУДЖА

Аз няма никога да се наситя
да гледам теб, Земя – повита пита;
да галя с поглед твойта гръд равнинна,
очите на децата ти, невинни,
кайсиевите взривове напролет,
нагазилите в Дунава тополи;
да пия дъх на златно, зряло жито,
сълзящо изворче – в нивята скрито;
да виждам как край старите огради
прикаждат* се светии белобради;
да спомням как хлапета босоноги

Мълком ходи, мъдро носи
мъката си тежка,
редом с него тича боса
радостта човешка.

Тежко зърно в тежка угар
бърза да засее,
над нивята ще забрулят
щурци бързовеи.

Висне облак – гръм стовари
тежко над земята,
въглен мислите му парне,
тежко в сън се мята.

С тежък поглед тежко гази
над зловонна пяна,
тежка истина ще каже
всекиму по мяра.

Ритне тежката измама
със нога корава,
тежка дума – хвърлен камък
той на две не прави.

С тежка стъпка, с леко сърце
ръченик подхване,
гали есенното слънце
тежкото имане.

В свят лъжовен тежко мъкне
земна залисия –
своя пътна-кръстопътна
тежка орисия.

Драгни ДРАГНЕВ

ДОБРУДЖА

Живея на открито – в равнината.
От край до край гора от класове.
Небе голямо колкото земята...
И нито бездни, нито върхове.
До този равен хребет на пшеници
от слънце и звезди гнездо стъкмих.
И в моите учудени зеници
цъфтят зрънца – за песен и за стих.
На лято – радост, гръмнала в хамбари.
И дим издига хлябът – сладък, бял.
А в мойта жътва мъката ме пари:
едвам едничка шепа съм събрал...
Текат години. Трупат се зърната.
Налива песента ми златен клас.
Но все по-често в жътвите на лято
едничко зърно само жъна аз.
Живея в равнина – ще доживея.
Дълбоко в мене песента расте.
Аз искам моите внуци да я пеят,
преди към хляба да посегнат те.

ДОБРУДЖА

Тая светла земя е съдбата ми.
Нероден съм минавал по нея.
А когато изгрях над житата й,
аз открих, че отдавна живея.

Бели дни по челото ми блесват.
Хоризонти към мен се протягат.
Като стара и хубава песен
във сърцето ми Добруджа ляга.

Ще вървя още дълго в безкрая.
С цветове и лъчи ще се сливам.
И щастлив като селянин - зная,
че и Добруджа с мен е щастлива.

А в деня, в който падна прекършен,
като клас ще ме носят жътвари.
Няма моята песен да свърши,
а гласът ми сред вас ще повтаря...

МОЯТА ЗЕМЯ

Добруджа е свършека на равнината,
там, където Дунав като остра сабя
е посякъл топлата ѝ гръд
и морето се протяга с бели устни
да целува тялото ѝ мургаво.
Имаш ли очи, ще видиш всичко –
как реката носи своята песен,
тича, тича, дъх не си поема,
а морето чака, има много време,
със земята ден и нощ шушука.
Добруджа е черна изорана нива –
ражда слънце, в шепите го носим,
крием го в браздите,
то отново пламва.
Сто пъти в морето да потъна,
да ме вдигнат бури на крило орлово,
пак частица моя ще остане тука,
в корени и пръст ще задълбае тихо,
като зърно стоплено ще се разпука,
ще изгрее клас, налят със слънце.
Накрая някой ще разчупи пита,
изпечена в горещи селски длани.

Енчо ЕНЧЕВ

ДОБРУДЖА

Равна си, тиха си като постеля,
като небе си безбрежна на кръст,
тебе и с камъни да те застелят,
злато ще ражда пак шепата пръст.

Силна си като вик първороден
и като скитник богата с любов,
като сеяч с клас на шапка забоден
слънцето пръска над теб благослов.
Кротка си ти, но изхрани онази
впита в Балкана бунтовна следа,
Дунав да свърши, сърцето ти пази,
шепа хайдушка ранена вода.

Една легенда за теб не стига,
къс е за обич един живот,
в който и мъртвата птица се вдига –
крило от песен над този свод.

Тайна оставаш в зърно посято,
зов си, превел през простора й сляп,
ти си всевечното българско лято,
дало и днес на софрите ни хляб.

ДОБРУДЖА

Клас съдбовен,
глас жътварски
и небе открито.
Тази пръст от векове
ражда свойто жито.

Легендарен къс земя
в моята държава.
Времето дори да спре –
житото остава!

И победа и разгром
с дните отминават,
но непобедимо все
житото остава!

Селянинът работлив
в тебе се стопява,
но над тихия му труд
житото остава!

Той, най-светлият творец,
те сдоби със слава.
Тя не може да умре –
житото остава!

Слънцето добро дори
да те отминава,
Добруджа, ти нямаш смърт –
житото остава!

Твоят весел, мил народ
в теб свободно пее
и могъщо над света
жито се люлее.

САМОЗАЩИТА

I.
Земя златоносна, земя всевластна,
спасен романтичен български знак,
даже гибел да ти предричат ясна
и обречен при теб ще остана пак.

Просто не мога да съществувам
дори и в същинския рай въдворен
и да виждам, да дишам, да чувствам, да чувам,
когато си нещо различно от мен.

Защото ще бъда без край и начало,
ще е и кръвта ми без хемоглобин,
ако от гръдта ти, нажежена до бяло,
се окажа отлъчен завинаги син.

Невъзможно е друга ръка да извая
късче хляб за живота ми неосквернен
и дори да си чумава аз не желая
да бъда от гражданство в тебе лишен.

И излишен обект съм за чуждата мисъл,
дори да ме чака богоравенство там,
все едно ми е кой и къде го е вписал –
просто нямам какво да му дам.

Тази вярност до днес и от века е зрима,
святата тайна, но казвана само на глас,
чрез която е Добруджа неразделима
преди нас, вътре в нас и след нас.

II.

Веднъж ли варваринът с пристъп
е късал живата ти плът,
от Калиакра до Силистра
веднъж ли е затриван път.

Обсаждана от сласт и злоба
и сята с черни семена,
ти се надигаше от гроба,
за да ни връщаш светлина

Затривана на бойни карти,
делена от касапски нож,
ти беше, Добруджа, прамайка
на изгрева, наченат в нощ.

Лице не мога да отвърщам
от твоя подивял народ –
с любов безумеца прегръщам,
но никога прекършен роб.

Това е нрав, това е воля
и в гордостта ни пиршество,
пред тебе, Добруджа, се моля –
незаменимо божество.

Сред мълчаливите руини
не търся ханските седла,
от преживяните години
мен ми е нужна свобода.

Без да е участ за избрани,
а като несломим урок,
когато трябва да се брани
душа, земя и небосвод.

Към щастие недоверчива
аз те заклевам – не бъди,
но остани ревнива нива
в теб кой какво ще посади.

За да оставаш като признак
на победилия живот
и ако някой пада възнак,
то да е само житен сноп.

III.

Не може само минало да имаш,
не може само слава да цъфти,
ти нищичко за себе си не взимаш,
земя на незаклучени врати.

Така оставай като вечно лято
и на труда, и на духа ми плът,
като земя едничка, на която
доброто като име да дадат.

Откривай нечестивеца, не слаба,
издигай меч и гордо удари,
не ни щади - ще сътвориме хляба
просторът ти дори да изгори.

Не вярай в добродушната прокоба
и на слана, която не слани,
залагай ни във вечната си проба,
където само слънцето кълни.

Въздигай се – и клетва, и повеля –
бъди за неразумното без слух,
като за златна сватба ще застеля
до смърт да си венчана с този дух.

Пречиствай се през песните ни тежки
от всичките посоки и страни,
ще претопим в душите си човешки
докрай това, което те скверни.

И ти ще можеш, търсят ли живеца
на твоята самозащитна власт,
от стареца сломен до младенеца
да сочиш светло всекиго от нас.

IV.

Аз искам да остана в този строй,
кръвта ми точно на това ме учи
и ако трябва да се влиза бой,
не вярвам да остана частен случай.

В история или в конкретен час
не си ми ти монета за разплата,
аз имам гордост, равнина, и глас
и те са вечни като теб самата.

Това е прародителски статут,
прокажен е от него който бяга
в земята ти, където даже луд
на майчината святост не посяга.

Вземете, разграбете ме до грам,
вода и хляб, съкровища до бога,
това, което няма да ви дам –
да ви дарявам Добруджа не мога!

Прекройте ме, стоя незащитен,
зазиждайте ме в пещи от тревога,
аз знам какво ще оцелее в мен –
да ви дарявам Добруджа не мога!

Не искам радостта да изгори,
назад да върна светлината в мрака,
най-мерзката безсъвестност дори
от никого подобен жест не чака.

Незаличими, чужди на сластта
живеят с мен безброй такива хора,
като атласи – с корени в пръстта,
подпрели с раменете си простора.

И стават птици техните души,
когато се стопяват сред полето,
кой тази равнина ще разруши
с такава сплав – от Дунав до морето.

И тя е вечна, златородна, зрима,
не сме и мъртви въвн от тази власт.
Тъй Добруджа на този свят я има
преди нас, вътре нас и след нас!

Михаил ЖЕКОВ

ДОБРУДЖА

Добруджа, многострадална майко наша,
не си посрещнала без хляб и сол ти ни един приятел.
Добрива без подслон не си оставила на прага,
за всяка твоя рожба ти винаги намираш дума блага.

Но никой враг не е останал без мъст или проклетие,
о, беззащитна селянко, безкрайно изтърпяла,
безкрайно си прощавала, но никога не си се примирила –
след всяко падане – за ставане намирала си сила.

Не вярваш, знам, като ти кажат, че някой от нас те е излъгал,
защото майчински прощаваш ни и греховете, и присъдите,
ти ни роди и знам, че ти ще ни оплачеш...
Победите ни ти приемаш със възторг, а загубите ни – с уплаха,
за грешките ни – майчински ще си поплачеш.

Ти не прощаваш само загуба на вяра,
убийството на майка и измяна.
Не искам за косите ти да пиша,
знам – не са от злато,
а от сребро са посребрени,
очите ти не са метличини,
а са от сълзи изсушени,

че плакала си много и за всички –
за лошия и за добрия гений.
А вярно е, че има в теб моми красиви,
че раждаш златно жито и прекрасни песни.
Затуй за тебе, Добруджа, аз искам днеска да запея,
за теб, ако не умра поне за тебе ще живея.

Едно ти пожелавам – все тъй да си красна –
да ти са дните слънчеви, а пък нощите – ясни,
да те обичат силно и докрай чедата ти
и добротата ти да свети вечно в душата им!

ЗАВРЪЩАНЕ В ДОБРУДЖА

В зелените поля на моя роден край отново се завръщам,
косите къдроструйни на любимото момиче да прегръщам,
устните на моята любима отново ще погала
и огъня в огнището на бащината къща ще запала.

ПРИПЕВ:

О, Добруджа, царице на полето,
от Дунава ти раснеш до морето,
от Сребърна до Калиакра тучна
оглася те на чучулига песен звучна.

Мой роден край, мой златен край,
при тебе искам аз отново да се върна,
краката боси пътищата ти да зърнат,
ръцете ми да литнат и да те прегърнат.

В моята Добруджа отново се завръщам,
през угарите тичам и тревите ѝ прегръщам,
в дъбравите ѝ дишам аромат на воля,
в езерата ѝ се къпя и за щастие се моля.

Генчо ЗЛАТЕВ

ОРИСИЯ

„Записвай го просто и честно, тъй както просто го пее народа... ” Никола Вапцаров

О, нека ни заливат кални бързеи.
И мътен дъжд ни шиба с дива стръв.
Не се боим, че здраво сме завързани
за Добруджа със пъпната си връв.
Че гербът ни е конската подкова.
И все летим- под слънце и звезди.
Че пъпът ни е във пръста заровен.
До костите на нашите деди.

Когато ни боли, по мъжки страдаме.
С юмрук сълза сушим. Не губим дух.
В мига най- тежък не Пегас* възсядаме,
а лудия жребец на Аспарух.
Отглеждаме магарета и крави,
овчици вакли и овен рогат.
Самуните си от пшеница правим,
от златно жито, не от сурогат.

Орлиците гнездо не вият в храстите.
Змии се въдят в сухите треви.
Да лаят, да се късат псета крастави.
Със бяс. Но той, керванът, си върви.
Щурци опъват лък до изнемога
под лампата на старата луна.
Приятелю, да благодарим на бога,
че сме родени в тази равнина,

където никне и набъбва хлябът,
замесен нещо със мерак голям.
Край, който Йордан Йовков, Дора Габе
превърнаха с пера в духовен храм.

На истинското гръб не ще обърнем.
Ще пеем с бистър, разбираем глас.
Орисани да бъдем шепа зърно
от натурален добруджански клас.

ПРАЗНИКЪТ

Цветя. Прегръдки. Грейнали зеници.
Разсъмване след болка и беда.
Посреща Добрич български войници
като отдавна чакани чеда.

Разкъсани са тежките окови.
Земята е отново наша пръст.
Един затвор е сринат до основи.
Върху неправдата е сложен кръст.

Блести на воля ярко във простора
на Аспарух спасената звезда.
И Вълкадин* със бога не говори.
Изтрита е омразната бразда.

Душата пие с ненаситна жажда
на едри глътки радост със ведро.
Кавал, след него гайда се обажда.
И руква тежко, българско хоро.

Ах, тая дата, тая бяла дата,
прогонила ридания и мрак.
Трибагреник развява свободата
над всяка къща и над всеки праг.

Повежда добруджанец плуг* в полето
за нов живот възкръснал, вдъхновен.
Усмихнат, Йовков слиза от небето,
за да възпее този светъл ден.

Валентин ЙОРДАНОВ

ДОБРУДЖАНКА

На житното поле си дъщеря,
шопкини и тракийки са ти в сянка.
Различна си от всички на света,
защото се наричаш Добруджанка.

От ранно утро чак до късен мрак
и след това на селската седянка
със благия си глас ми даваш знак,
че има я онази Добруджанка.

И без да търся твоите черти,
и без да търся твоята осанка,
помилват ли ме дунавски вълни —
ще бъда пак при своята Добруджанка.

Стефан КАЛЕВ

ДОБРУДЖАНСКА ЗЕМЯ

Земя със гордост! Несломена
от злобата на ятагани.
Земя гореща. И студена,
и твърда – като мъжки длани.
В гръдта ѝ все така се впиват
следи от стъпки и копита.
И все тъй кърми мълчаливо
и плодородие, и жито.
Когато слънцето изгаря
до зной пшеничната ѝ същност,
тя пак доказаната вяра
стократно оплодена връща.
Когато вятърът изсмуква

до глътка лятната ѝ жажда,
от скръб и мъка се пропуква,
че пак утехи ще преражда...
Подобно мъдра мисъл равна,
от спомените си по-стара...
Да копна – ще разровя рана
и дъх на кост ще ме опари.
... Не иска нищо тя от мене,
дори когато ѝ се вричам!
Не иска нищо... Но смирено
пред skutите ѝ коленича!

ЩАСТИЕ

На Добруджа – из тая житена Сахара
и буца пръст да срещна – ще се поклоня.
И студ да ме притиска, жега да ме пари –
не искам и не мога да ѝ изменя!
Обичам я! –
със вечна житена безкрайност.
Обичам я – с безценно златен чернозем
и с въздуха ѝ, който вечно ме омайва,
и с хората, които са във моя ден!
Щастлив съм – дето видя телефонни жици
или пък път – протегнал дългата си длан,
аз все ще срещна нейде бяла ластовица
или човек от братски чувства обладан!
Обичам я!
Когато вечер се завърна
в дома си, не изпитвам за живота страх:
децата ми и двете утре ще осъмнат
пак в пухкави постели и безгрижен смях!
Не, аз не зная още, никъде не зная
животът да събужда с песни утринта!
И ако нейде там – в Родопите е раят,
то Добруджа е всъщност райската врата!

Калчо КАЛЧЕВ

НА ДОБРУДЖА

Ще дойда при тебе, когато
напролет лозята цъфтят,
когато в огнено лято
едри жита вретенят,
когато сочни кайсии
наливат приказен плод
и в пъстри народни носии
добруджанските ритми ехтят.
Ще си дойда при теб и смирено,
непокорна глава ще сведа.
Посрещни ме със чаша студена,
чиста, изворна, бистра вода.
Посрещни ме със сол и погача
както истински среща се свой.
Остави ме така да поплача,
твоя скитник и блуден герой.
През строежи, каскади и скели
цял живот към тебе вървя,
за да падна сега на колене
моя свидна добруджанска земя.

Живко КОВАЧЕВ

ПРОЩАВАНЕ С ДОБРУДЖА

Земя, не се прощаваме завинаги.
Във мислите ще съм отвън Балкана.
Ще ме докосват отлетели мигове
и хълмовете ти — платинен ланец.

Във тебе ме люляха, възмъжавах,
на славеите песента поглъщах,
косих, мечтаех, любих до забрава,

баща оставих, майка, родна къща...

Ще бъдат редки срещите ни, зная,
но радостта във моите зеници
ще блесне, щом до мене заиграят
моретата на буйната пшеница.

Земя, която щедро всичко раждаш,
да те забравя и в съня не мога.
И затова „До скоро!“ ще ти кажа,
отлагам за часа последен „Сбогом!“

Борис КОЛЕВ

ДОБРУДЖА

1.

Народи, орди*, племена –
като вълна подир вълна –
са минали по теб,
по твойта златна степ:
вест-готи*, ост-готи*, славяни –
навред из Балкана разляни,
най-после – в мрака черен, глух –
явил се тука Аспарух.

Начало и гласък
към слава и блясък...
И българи, анти,*
в борба със Византия,
със нейните хищни царе,
тогава създали държава
от Охрид до Варна,
от Дунав до Бяло море...

А братята Кирил и Методий,
а Климент, Наум, извели ни в друм,

по който и в бури, и в мрак
ни води спасителен зрак...
Но мракът настъпил.

Османско нашествие – по-зло
и от бедствие, от връхлетял ураган –
достигна до Видин и Тулча*,
над роба стовари огромна стоманена длан.

България цяла – безкръвна, сломена –
без сили и вожд, потъна, изчезна
в страхотната бездна на робската нощ.
Столетия пет в страдания, в рани и гнет,
тя бледа откърми, отгледа
на своята майчина гръд
безстрашни и страшни хайдути,
готови за нея, за българска чест да мъстят.

И днеска Балканът – в усой*, поляни с иглика, гори –
със шепот на листи, на извори бистри,
за стари войводи балади реди...

Родината клета и в Левски, и в Ботев
запали, разпали на дедите духът,
та в боя неравен, но славен
да паднат с девиза: „Свобода или смърт!”

От Охрид до Добруджа родна,
в Балкана и Тракия плодна
като глух подземен тътнеж
назрявал стихийен метеж, същински вулкан
разтърсвал султан и ярем*, готов да избухне
и гнета да рухне съвсем...
Но бурният устрем към въздух –
от затвор към простор –
бе в кръв потопен, но не умъртвен...

Врагът ни почерни, покруси,
но братята руси преминаха Дунав
и в кървава бран при Плевен, при Шипка,
със опълченците наши сразиха свирепата сган.
Всред кърви и пламък, народът ни жилав и твърд
отмести надгробния камък
на участ, по-грозна от смърт.

Свободен, крилат, той бодър и млад
закрачи с копнеж към възход, към вечен цъфтеж...

2.

Но дойдоха войните с беди, с пороя на злините.

Войни – Балканска и Световна –
и дни на горест всенародна
по Охрид и Егея*, по Добруджа – земя на Аспарух,
на българския буден дух.

Под тъмни небеса с разкъсани меса,
с душа разбита от Фердинанд злодея,
България под ударите на врази
като злочеста, безутешна Ниобея*
и жалеше, и ронеше сълзи...

Откъсната от нея,
от топлата ѝ гръд и плът,
ти, Добруджа любима,
наново пак робиня, земя,
която тъжна занемя,
ти дълго бе лишена от небе,
Изпратихте родното АБ,
ограбвана без жал от влаха феодал,
години ред понесла двоен гнет,
по тежък път
обречена на смърт...

Жандарми*, власи*, куцовласи* – пришълци,
тез гладни скакалци, таз напаст тъмна, на ята
над тебе стръвна налетя,
заграби къщи и земи,
почерни майки и моми,
по тез поля невинна кръв проля.

Селата: Гарван, Белица, Попина, Богданово, Конак*,
беляза смъртен знак
и не един народен син побегна,
и не един в затворите умря,
и сянка черна над тебе се простря,
над всеки дом след страшния погром.

Но да убий чокоят* не можа
духа на Стефан Караджа*,
ни да удави в мрак на изток аления зрак...
Че нощ дълбока и без звезди
най-ярката зора роди...
И тръгна той в атака,
в съдбовен бой със мрака,
разкъсан на запад и на юг
от огнения сърп и чук.

И тука, през зид от тъмнина
откри пролука... светлина
зале безмълвното поле,
във всеки стрък и зрънце
пробуди устрема към слънце,
копнеж по свобода
на Добруджа в най-верните чеда...

Пръв Дочо* сред тях се вдигна без страх
в сърце и българско знаме в ръце,
зашета със чета в гори и села,
начена борбата свещена
из тези поля, със Доктора*, с Кроснев*

народа повел през бездни и нощи
към слънчев предел...

Но люшна се в боя героя,
край Дживел* загина
за правда, за свидна родина
като бор от гръм поразен,
към синева устремен...
Прострелян и Доктора* падна,
подобно отсечен от корена дъб,
и в Добруджа гладна и жадна
изви се вихрушка на ярост и скръб...

А Кроснев* – зорница изгряла и ясна –
в затвора помръкна, угасна,
другар не издаде
и милост не моли,
пред своя палач без плач
затвори навеки очи –
две мъдри, две топли лъчи...

Не да убий чокоят* не можа
духа на Стефан Караджа*,
.....
и неговия мощен огнен зов,
разтърсил тоя век и тук намерил ек:
да бъдем и ние в безпомощност, в беда
не роби, не пън за сеч, а меч!

Тоз призив завладя
на Добруджа най-буйните чеда,
поведе ги на бой
с жандарми, колонисти* и чокои*,
докле над теб, печална степ,
след друга нощ на дива мощ
и тъмнина, на гнет фашистки и война,
разкрили се, изгря най-ярката зора!

3.

Септември, ти тука настъпи
на севера с войните скъпи,
разкри към бѣдното вход
и като очаквана пролет
окрили за полет
изстрадал и беден народ.

Ти в Добруджа лѣхна, същ май
в тоз български край,
същ пролетен вятър
зашета в полята
и вред съживи
засети зърна, посеви, тревн.
Тук хората, птиците, прѣстга
и пшениците –
теб, равнина, обхвана,
понесе желана голяма вълна,
превърнала теб
в най-плодната степ.

Всред пояси китни –
огромни квадрати –
се люшкат, люлеят вълните
на зърно богати
и мощни комбайни
огласят с мотор
нивята безкрайни,
дълбокия роден простор.
От древна Силистра до Добрич,
Балчик и Каварна
ти, родна, свободна земя,
блестиш лъчезарна,
прогонила жажда, вековна
стотонна тъма.

От Дунав до Птичия залив на Черно море,
където окото да спре,
полето е шир претворена,
а нощем е звездно небе...
Тук твои герои, тук твои чеда,
без страх се биха с окупатора-влах,
кървиха и мряха за бащина стряха,
за тебе, за нас Родино, за златния клас.

Затова днес с воинска чест,
на лобни и гробни места
ний често стоим и клетва мълвим:
да бъдем стража – скала
за всяка вража вълна!
На устрема наш победният марш
ни движи, окриля
и с Ботев завет ни носи напред
и теб, чернозем,
където се раждаме, мрем,
теб, сочна набъбнала гръд
ще сторим най-прелестен кът!

Тодор КОНДОВ

ЕЛАТЕ В ДОБРУДЖА!

Елате в Добруджа сред знойно лято,
когато слънчогледите цъфтят,
а край пчелина гъстите рояци
отрано медовината берат.

Попили хлебен дъх от чернозема,
житата са привели класове.
Към тях комбайни тежки път поемат,
размахали огромни сърпове...

При жътва все е късно за умора,

дори когато падне вечерта.
Сънят в пшеничните простори
пропъжда я с неземна лекота.

И бодростта се люшва в тишината.
Отново екват шумни смехове
и тръпне силата на равнината
в най-скъпите за хляба мигове...

Елате в Добруджа през златна есен,
когато царевицата узрей,
да вкусите от хляба пресен,
от виното червено, що се лей.

Тук хората от слънце обгорели
посрещат всеки с весели лица,
здрависват се със длани загрубели,
разтварят непристорени сърца.

Тук хората за двадесет години
създадоха епоха – красота!
Затуй щастливо грее във очите им
най-чистата и щедра светлина.

Живко КОСТАДИНОВ

ДОБРУДЖА

Гордей се, земьо! Много недопяти
за тебе стихове и песни има –
за твойта шир, на чернозем богата,
за твойто жито и сурова зима.

Гордей се, земьо! Мирен труд краси те
и волни хора редом те красят.
И пълни, пълни с щедрост са софрите,
щом птиците наесен отлетят.

Гордей се, земя! Името ти вечно
където и да бъда, ще мълвя.
Животът ми на тебе е обречен,
за мене ти си всичко на света!

Николай КЪНЧЕВ

ДОБРУДЖАНСКА РАВНИНА

Необгледна
ненагледна
равнината засия
златокласа, слънчогледна –
цялата в една боя.

ПРИПЕВ:

Младежи
тръгват чак от ранина.
Всеки с поглед днес я мери
и с възторг я всеки мери –
добруджанска равнина!

А над нея
слънце грее
и денят е тъй горещ –
и немее, и белее
като нажежена пещ.

ПРИПЕВ: ...

Ту повече,
ту немее
в марањата полъх слаб
и навред пшеница зрее,
за да стане утре хляб!

ПРИПЕВ: ...

Симеон МАНОЛОВ

ДЕН БЕЗ ЗАЛЕЗ

1.

Пожарево – пожар в кръвта ми!
На спомена ли от искрата
лумваш?
Угаснаха отдавна в Дунав
опожаряващите драми.

По колко пъти оттогава
линя реката и приижда.
Бе селото горено трижди
и тъй доби пожарна слава.

Подир беди, вражди, измами
безсмъртни раснат тук житата.
И пали огън нов в сърцата
Пожарево –
пожар в кръвта ми.

2.

Родина е земята малка,
където ти си имал детство,
закриляно от дом и майка.
Земя – нечезнещо наследство!

Цъфти степта,
каквато бе сънувана.
И вечно Дунава
с морето се ръкува.

Земята Добруджа узря –
дъхти на жито и гергина
най-хубавата дъщеря
на майката родина.

3.

Умее да посреща гости,
дори самата тя да пости,
в земята семето да стине,
от чума стадото да гине,
гората да редей без шума —
посреща Добруджа със дума
от вдън сърдечните недра.
Защото тя си е добра.
Такава просто е родена —
от ветрове незащитена,
без връх, но с върхове в сърцето,
започваща оттам, където
помислил би, че свършва тя.

Сравнима само с любовта.

4.

За миналото казват често тук:
било, каквото е било.
Нов герб си има Добруджа — крило,
разперено над плуг*.
Какъв простор: земя — небе!
Сърца със обич пълни.
Високо птицата гребе
над лемежните мълнии.

Земя — небе. А между тях
върви човек. Върви без страх,
наместо знаме,
понесъл слънчев сноп на рамо.

Но не единствено с надежда
човекът слънцето поглежда.
Той има вратата, която
узрява в него като лято.
Той има своите ръце

и има мисъл и сърце,
и има път и хоризонт.

Земя – небе: нестихващ фронт
От собствен връх човекът гледа
към трудна, утрешна победа!

5.

Аз чувам в нашите села:
— На думи лесно е. С дела
кажи, каквото ще се казва.

Ей, вече слънцето залязва
и този ден го отпиши.
В какво успя, в какво сгреши?
Дали денят ти отшумял
е твой натрупан капитал,
или е дълг неизплатен.

Какъв бе твоят минал ден?

Не вземай щастие в аванс.
Не си статист, не си в миманс.
Животът ти е отредил
най-главна роля. Фронт и тил —
в едно сърце като юмрук.
И няма рампа, няма тук
за слабост и за страх кулиси.
Не можеш да се скриеш. Ти си
на изпит пред света изправен —
очи в очи, на него равен!

6.

Но казвам: трябва да се помни
как носил си вода със стомни
и от копитната следа
след дъжд как пиел си вода.

О, тя бе твое огледало,
побрало теб, небето цяло.
Видя се първи път такъв,
какъвто бе — от кръв и плът,
с очите предани и сини
във най-невинните години.

Но пламъчето упорито
остана във сърцето скрито —
да го разгаря севернякът,
да реже дебрите на мрака.

И трябва да се помнят още
катранените вълчи нощи,
в които ти твореше ден.
Но не за себе си. За мен.

7.

Добрият добруджански Данко*
не диреше покой и сянка,
избродваше степта надлъж
и не молебени за дъжд
предвождаше с хоругва божа,
а символа на кръста с ножа.

Не беше Данко той, а Дочо*,
но като Данко смело взел
в ръка сърцето — път посочи
към ден без залез — без предел.

Живея аз във този ден
и в утрешния ще живея.
И блесва изгрева, взривен
от нова мисъл и идея...

ДЛАН

*„Земя като една човешка длан, но по-голяма ти не си ми
нужна...“ Г. Джагаров*

Земя, корава като селска длан!
Българийо, ти цяла си ми нужна:
и Мизия*, и гордият Балкан,
и Добруджа – и Северна, и Южна!...

Земя, предадена без бой и бран,
ти някому си може би ненужна,
но скъпи са ми твоят див Балкан,
и Добруджа – и Северна, и Южна!

Гая дните си като на длан.
На Господа, на дявола ли служи?
Но Добруджа добра е моят блян:
сънувам Северна, живея В Южна.

Под сянката на тъмния Балкан
тревогата нестихваща ме люшва,
че Добруджа е българската длан,
разсечена на Северна и Южна!

ДОБРУДЖА

От еленовите гори до Дунава,
загоряла от слънцето и от вятъра –
ето я пред очите ви – млада и хубава –
на България дъщерята.

Не я питайте за годините –
възрастта няма власт над сърцето ѝ.
Гръдта пламенна не изстина,
от целувката на ледовете...

Унижавана, трижди крадена,
за насилници – недостъпна,
в светли мисли и в обич владена –
под голямото слънце стъпва.

Дребни хитрости ще забравите
пред усмивката ѝ пресвята.
Ще се влюбите и ще славите
на България дъщерята!

ДОБРУДЖА В МЕНЕ

1.

Слънце за очите ми, сълза
най-искрена, гореща и голяма.
Във клас узрял, във палава лоза,
в заръчващия глас на мама
откривам твоето лице и дъх,
доброто име Добруджа откривам,
учуден гледам житения стрък
как весело към слънцето отива...

2.

Добруджа – мъченица.
Добруджа – на комити.
Тръпка от ръченица.
Дъх на жито.

Земя, плодена
хилядократно.
Докрай зелена,
докрая златна.

Добра и свята
земя на птици.
Най-слънчев цвят от
българската шевица.

3.

И те гледам – златиста, златиста –
от Тутракан до Силистра.
И по-нататък, догдето
те побира сърцето ми.
От хълм ветрен поглеждащ,
във дол дъбов се сгушваш
и не губиш надежда,
щом за Дочо* си шушнеш...

Вехто време – чокойско*.
Под камшика ръкойки
сбираш кръста превила,
моя Добруджа мила!
Вятър бял, незатихнал,
слънчев лъч неугаснал,
моя тиха усмивка
и мой укор, и ласка.
Хляб на масата. Дума
най-добра и най-песенна,
дето белия Дунав
със водите си не отнесе...
Слънцето ти ме грее
милостиво и светло –
да класят и узреят
семената в сърцето.
Семената, които
бяха в мене посяти
и поникваха упорито
под насрещния вятър...

4.

Жито лесно не се отглежда.
Трябва вяра,
трябва надежда.

Един ласкав и влюбен взор
трябва да му даде простор.
В него птиците да се втурват,
дълго слънцето да прежурия.
Трябва два облака да се срещнат,
да се свъсят
и да си кажат нещо,
след което дъждът да плисне,
да измие треви и листи,
да достигне до житния корен
и зеленият сок нагорен
път живителен да поеме –
за да има и хляб, и мечти,
и поеми!

5.

Мила Добруджа,
аз уроци
да ти давам е неуместно.
Ти прости ми онези строфи,
които създавам лесно.
Ти си тази, която учиш,
ти си тази, която даваш –
сила, нежност,
крила и звуци,
които ме опияняват.

Вятърът ти ме лъхва
просто и невълшебно.
Жив е и не изсъхва
коренът ми във тебе!

ДОБРУДЖАНЕЦЪТ

Добруджа – доброто име
на земята ни е живо,
щом със радост го мълвиме,
пазим го като огниво.

В стари оцелели страници,
във запомнени завети
Добруджа на добруджанци
е името си златно свети.

Добротата няма нужда
от лукавство и жестокост,
хитростите са ѝ чужди
няма да те заблуди със фокус.

Добруджанецът добър е
като жито едрокласо.
Ще замръкне посред къра,
ще осъмне у дома си.

Плуг* и песен ли подхване,
рано впрегнал ум и рамо,
отвъд Дунав и Балкана
птици слушат песента му.

Може скрито да заплаче,
може да се смее гърлено.
Силата му е в това, че
той е българин!

НА ДОБРУДЖА

Ако съм за тебе клас,
ако съм за тебе,
позволи ми да узрея аз
в твоето поднебие.

Ветровете и снегът,
врълхлетели в мрака,
няма да ме отнесат –
моят корен як е.

Хлад му дава в тръпен зной
този бавен Дунав
и на чужда почва той
се прихваща трудно.

Ако съм за тебе клас,
ако съм за тебе,
непременно
ще узрея аз
в твоето поднебие!

ОПТИМИСТИЧНА ПРЕЛЮДИЯ

Добруджа – Аспарухова,
Добруджа – на Ивайло.
Ветровете я духат, духат –
дъбовете изтрайват.

В нея яростно слънце свети,
а житата ѝ шушнат вяло.
Двор от селянките изметен
е небето ѝ посиняло...

Но поливано от сълзите,
расне ресаното от вятъра
най-насъщно и нужно жито
във браздите на вярата.

А когато над нея тегне
бялата длан на брадва,
тя каруците си ще впрегне
и ще затъгне сватба.

Може черен вятър да духа –
дъбовете изтрайват.
Тя е Добруджа – Аспарухова,
тя е Добруджа – на Ивайло!

ПОСВЕЩЕНИЕ

Добруджа – замислена и строга,
майко моя и на моите деца!
Добруджа – пречистващ юлски огън,
неугасим в зеници и в сърца.

Сравнявам те – оставаш несравнима,
обичам те – нелюбена докрай...
Благодаря ти, че те има,
мой светъл ад и рай.

В теб, пленнице непокорена,
дъждът на щедростта вали.
Ти, горда повелителко,
на моето сърце смутено
какво ще повелиш?

Да бъде тъй, каквото ти отсъдиш,
отвред слепи ме твойта светлина.
От клас във клас
и от сърце в сърце
да бъдат и пребъдат
безсмъртните ти златни семена!

СЕЗОНИТЕ НА ДОБРУДЖА

1.

Обичам те, когато
снегът безкрайно пада
и този свят сияе бял.
А в Добруджа е лято
със дунавска прохлада
в деня задъхан и голям.
През всичките сезони
обичам, пея, вярвам
и утрото не срещам сам.

ПРИПЕВ:

Моя любов,
тъй близка и далечна синева над мен!
Мое сърце,
завинаги повярвай в твоя хубав ден!
Моя земя,
в сезоните на твойта обич съм роден.
Аз тръгвам и се връщам
и твоя бряг докосвам
подобно дунавска вълна.

2.

Под слънцето узряло
от жажда да изгарям,
пак твойто име ще мълвя.
На всичко си начало –
на път, на хляб и вяра,
кърмилна българска земя!
През всичките сезони
обичам те и вярвам,
и в твоите пътища вървя!

ПРИПЕВ:...

Николай МИНЧЕВ

КЪМ ДОБРУДЖА

Разбраждай, майко, черна кърпа,
изтрий разплакани очи!
Излез и виж – полята светят
и боен марш над тях ечи.

Гърмят тръби и барабани,
плющят, чуй, бойни знамена.
Разтърсена, руши се, пада –
с грохот робската стена.
О, те са, идват, майко свята,

тъй дълго чакани чеда –
с синовна обич да припаднат
на твоята майчина гърда.

Излез, те идват, посрещни ги –
и твоите пръснати деца
през сълзи жарко целуни ги
в тревожно радостни лица!

Че идват те от юг и север:
от юг – след дълги теглила,
от север в своята гръд понесли
на Дунав новата тъга...

О, приюти ги, майко родна,
в просяйнал дом ги заведи
и край разпламнало огнище
сърца им с вяра закърми!

Да заорат със радост нова
свободни бащини поля –
и дружна песен вдъхновено
да екне в радостни села!

Атанаска МИНЧЕВА

ДОБРУДЖА

Ширнали нивята,
поляни, небеса,
Земята ни възпята –
Земя на чудеса.

В браздата черноземна
ражда се живот,
Земя благословена,
Земя на Моят Род!

В нея аз родих се –
у мене тече сок,
от извора дълбоки,
пулсира в мен живот.

Емануил МУТАФОВ

ЗОВАТ МЕ...

Зоват ме полята на Добруджа златна,
зоват те сина на прокуден далеч,
сърце ми трепери нататък да литна,
копнежът в гърди ми не сдържа се веч.

Да видя селото сред ниви класили
и родната стряха с широкия двор,
работни селяци на нива ранили,
и слънце огряло златистий простор.
Звънците на стадо кавал да пригласят,
и с песни жетварка да праща ответ.
Хора и годежи... Мечти ме унасят,
где майчина грижа познах на този свет.

Ах, гроба на майка ще й с бурен обрасъл
във двора черковен, със каменен зид...
Ще л' видя селото където съм пораснал?
Там води ме пътя в нивята извит.

А вечер се сбират моми края гераня*,
задяват ги момци със крейнат* калпак
и кичат се с китка от либе набрана...
Ще л' видя свободна... ах... Добруджа пак?

Белкия МУХАРЕМОВА

ДОБРУДЖА

Как хубава си, Добруджа, ти моя!
Житата ти узрели са море.
Щастлива на вълните във покоя,
аз мак червен с другарките бера.

В тебе аз родих се и израснах –
единствен мой прозорец към света.
С една надежда слънцето изпращам
и с нежна песен срещам утринта.

Добруджа, ти ме учиш да обичам
и хората, и златните жита.
И литвам аз над тебе като птиче,
отпило глътка твоя красота.

Добруджа, помни: където да замина,
кръвта ти ще пулсира вечно в мен,
че с теб започва моята Родина
и в теб изгрява светлия ми ден!

Красимира ОРЛОЕВА

АКО НЯКОГА за добруджанския войник
нейде паметник на славата израсне,
той ще бъде боднатият във земята щик
и покълналото жито във паласките!

Добруджа - земя юнашка,
люлчина и хлебна равнина!
Всяка къща тук е фронтовашка,
всеки има спомен от война.

.....

ДОБРУДЖА

Всякога ще си оставаш
ти една и съща –
с дъх на цъфнала тинтява
и на селска къща.

Всяко утро в теб ще идва
светло и богато
с песента на житна нива
и на птиче ято.

Ще приспиваш всяка вечер
под крило на гълъб
хоризонтите далечни,
пътищата дълги.

Нови песни ще изгряват
върху нови струни.
В твоято пладнесте ще узряват
казаните думи.

И във топлата си пазва
в болка и във нежност
ти за всеки ще опазиш
по една надежда.

ОТ ДУНАВА ЗАПОЧВА равнината.
От тоя песъчлив тополов рай.
Не бъркайте – от Дунава нататък
е моя добруджански край!

Така го знаят – лятото горещо
тежи от пот и от осилест клас!
Ала за мене той е още нещо –
един лиричен неочакван глас!

Дали е за добро или за зло е –
но щом разцъфне първото лале,
отивам, за да вдъхна от покоя
на старото Силистренско кале!

За да погледна от високо било
далече – чак до нашето селце,
което две тополи е забило
в небето и във моето сърце!

ТРИПТИХ ЗА ДОБРУДЖА

1.

В рижавия дъх на есента
медоносни ветровете зреят.
Не затваряй пътната врата –
ще премине лятото през нея!

Съществува странен вододел,
в който вечно се прощават дните.
Листопади огнени довел,
тоя вятър с птиците отлита.

А къде след тях оставам аз?
Тая равнина сред многоцветие
оплодила е и моя глас
със дъха горещ на ветровете.
И оставам в златен кръговрат:
есен – лято – и отново есен!
Часовете пеперудени вървят,
в погледа ми тегне птича песен.

Добруджа ме къпе в своя зной
цвят на плодоносие ми дава.
Дунава с последния завой
с хлебната ѝ вечност ме сродява.

2.

Добруджа си няма планина.
Тя с криле рисува хоризонта.
В лястовичата ѝ синина
самолети облаците гонят.

В нейната коса блести осил
и пращец от цъфнала кайсия.
Добруджа с гергьовски дъжд роси
вечната си хлебна орисия.

В празника на жътвата по мрак
тя изтръпнала снага изправя –
да отдъхне и погледа как
влакът през житата преминава.

Добруджа – земя без планина!
С поглед, изрусял от маранята
своите чеда по ранина
надалеч изпраща по земята.

Надалеч – в големи градове,
зад машини и табла командни.
И ги носи дни и векове
под сърцето – песенни и млади.

3.

В дълги зими, в обжарено лято
тая песен все не прецъфтява.
Все за Дочо* и за Караджата*
равнината ветрена припява.

А къде е нейното начало?
Може би в една гора край друма
пойно пиле, сетен бой видяло,
е отнесло сетните им думи?

Може би една сестра юнашка
своя брат със песен е зовяла.
И такава – клетвена и страшна
песента през дните оцеляла.

И такава – хубава и горда
в мислите ни вплела е мотиви.
И остава – във сърцата броди.
И остава – праведна и жива!

Добринка ПАНАЙОТОВА

ВЪЗРАЖДАНЕ

Добруджа, земя корава
орана с крушови рала,
кръстопът, на който стават
срещи с всички времена.

Земя, разбита от копита
на тракийски богове,
земя, разкъсана от люти
римски боеве.

Земя, изтръпнала от тропот
на прабългарски коне,
разлюляна буйна нива
в мирни векове,
де вятърът препуска и разплисква
житното море,
люшкат гребени вълните
и тръпне добруджанското сърце.

Добруджа, платила скъпо
размирните си дни.
Сега възкръсваш като феникс
от пепел и развалини.

ДОБРУДЖА

Търсех те, ала не те познавах,
срещах те и те откривах вред,
дето лъх на житен клас долавях,
където пари всеки дъх поет.

Чувах те, ала не бях отпила
тайната на твоята магия –
златото на нивата изкласила
и звъна на зряла загария*.

Мерих те на шир и разстояние,
жаждата ти стана моя жажда.
Вкорених се в твоето сияние
и от него втори път се раждам.

Втурвам се след твоето синило,
плувам в твоите люшнати вълни.
Ей в това безбрежие равнинно,
Родино моя, ти ме закълни!

Цветан СПАСОВ

ДОБРУДЖАНСКА МАЙКА

Ветре, черноморецо, затичай,
и грабни ми мъката дълбока,
дето се е сбрала във гърдите,
ветре мой, по нивите чокойски...

Свободата мъките прогонва,
свободата с мъките се бори;
ето, че дочаках да говоря
и да плача на езика роден...

Имам син и вяра е огряла,

чудна вяра във сърцето младо.
– Майко моя, правдата изгрява
сред борби, сред кървави пожари.

До ще време житото да жънем
да го сберем в нашите хамбари.
Радостта ще бъде тежко зърно,
всяко зърно ще си бъде наше!

Дафинка СТАНЕВА

ПОКЛОН НА ДОБРУДЖА

Земя хлебородна със хора сърцати –
това е на Добруджа гербът свещен.
Земя кръстопътна, съдбата ти прати
врази, чуждо робство, народ разделен.

При Тутракан, Добрич, поля кубадински*
по-черна чернее земята от жал.
А жертвите наши със дух исполински
днес вятърът още оплаква с кавал.

Тук твоите хора с души непреклонни
земята опазиха, род и език.
Народът ти - в лагери мъчен и гонен,
изстрада съдбата си на мъченик.

И в бялата птица на Йовков повярвал,
ведно с жито сееше святост, добро.
А есен, на тебе, земя, благодарен
ликуваше с песен и буйно хоро.

Земя кръстопътна, земя крайгранична,
на слънце сестра, натежала от плод,
от обич и мъка пред теб коленича,
защото съм зрънце от твоя народ!

Стефанка СТАНЕВА

ДОБРУДЖАНКА

Пред мен си ти:
тъй женствена и силна,
понесла дъх на зрели плодове,
на житен клас и гъста медовина,
на водна шир от родни брегове!

А блузката ти –
къс от равнината:
кафяво, златно, нежна резеда!
Нима не спа и върху платното бяло
такава хубост,
чаровнице събра?

Пред мен си ти:
тъй женствена и нежна,
откърмила момци и дъщери.
За миг поспри
до синора безкраен
и моя поклон, сестро, приеми!

Невена СТЕФАНОВА

ДОБРУДЖАНСКО ХОРО

Разлюляват се, гънат се,
както огъва се нива,
и отново изопват снаги...
Поривист ли е вятър
или дъх е на хора?
Огромно хоро се извива
и мегдана кънти,
като тъпан отеква земята.

По небесната шир необятна,
спокойна и синя,
тежкорунните облаци погнати
тромаво тичат.
И от слънцето — сякаш е бъклица,
пълна със вино,
като вино лъчите
на гъсти струи се изтичат...

И натам, надалече в безкрая
потеглят кервани,
купи жито блестят
като хълми високи от злато...
И хорото се люшка,
но вече не е на мегданя –
а откроя-докрая играе,
ехти равнината...

Добруджанските млади гори
се полюшват във стъпката.
Язовирите селски лъщят,
както лъскат очите...
Развълнувани, облите хълми
потръпват във тръпката
и нивята, надиплени в дълги бразди,
следват ритъма...

Добруджанско хоро след вършитба
в полята безбрежни!...
Как нозете се вбиват в земята
и срастват със нея!
Като яки стебла се превиват,
изправят, навеждат...
като нива под вятър – така се хорото люлее.

СТАРА ДОБРУДЖА*

Ястреб се вие в небето, връхлита и в миг
свойта безпомощна жертва безследно откъква...

Селският син от години все служи войник...
Майчица чака, догдето очите помръкнат...

Ястреби — хищни чокои* — се хвърлят на стръв.
Гарвани — алчни търговци — обират зърната...

Съхне реката в дола като спечена кръв.
В жажда умира сред летния зной равнината...

Цял живот впрегнат — селякът върви уморен,
черният вятър — чалгъна* — с камшик го поваля.

Тежко скрибуца чекръка в безкрайния ден,
кратката нощ се във черни кахъри проваля...

Бързо се връща хазайката-зима в степта,
зимните вихри разпряга и те побесняват...

Хилава пролет се дави, затъва в калта,
после пак всичко пламти в адска, лятна жарава...

- - -

Добруджа тъй се задъхваше в голата степ,
чезнеше дълги години без вяра, без сила...

Раждаше жито просеше – гладна – за хляб,
златната – бедната Добруджа, птица безкрила...

Милка ТРЕНДАФИЛОВА

ДОБРУДЖАНСКА ЕПОПЕЯ

Лято 1916. Осми месец. Ден 21-ви. *
Грозна вест из село се разнесе.
Заповед дойде зловеща,
от румънската държава отсреща.
Народът да се вдига! Евакуира!
Зад Дунава, в Румъния да отива.

И натовариха хората насила,
стенещи, ревящи.
с очи подути и кървящи.
Впрегнаха коне и крави
в талиги* нови и стари.
Със себе си вземаха
кой каквото свари:
юргани, дюшечи,
фусти, елечи,
пелени и ризи,
брашно и сито.
А най-отгоре —
старци белобради,
прегърбени баби.

Едни скриха алтъните* под хамбарите,
други пък в пазвите.
И тръгнаха една след друга,
талига след талига.
Наредиха се като хоро – на прощала
с родната земя, жива раздяла.
А там, откъдето минеха,
сееха жалост... жалост...
...и черна мъка голяма.
Навсякъде се носеше
мирис на скръб и на мъртвило.

Тревичките край пътя –
унили главички
плачеха за всички.
Облаци от тежка мъка падаха,
родната земя целуваха.
Въздухът задушен, мъчен,
ведно с хората стенеше.
Едно задъхано мълчание
под небето тихичко витаеше.
Дърветата онемели,
свели клони дебели.

Сред горещата мараня се носеше
една тиха, зловеща песен.
Песен на жалост, на горест...
Жаля, жаля и пак жаля голяма.
Дето минеха,
душите на хората тресеше.

И наредени като конвой,
като дълго ергеле*
пътуваше керванът бавно, бавно...
Лека, полека–
по своята изселническа пътека.
Огъваха се каруците, железата стеноха,
колелетата тежка, кахърна песен пееха.
След тях вървяха стари и млади.
Майки носеха децата си малки...
Кое в ръце...
Кое за ръце...
Кое на гърба им бе качено,
че е вече много уморено...
Други пък отзад плачеха
и едвам... едвам ...се влачеха...

И така вървяха те бавно
един за друг заловени,

един о друг подпрени.
Те не вървяха –
те просто пълзяха.
С предсмъртни стъпки стъпваха,
олюлявах се, сякаш играеха,
най-ситното, най-тъжното,
най-дългото хоро —
мъртвешкото...

И тъй керваните дълго, дълго
се точиха, проточиха...
Краят им не се види –
ни назад, ни напред.
Мъже и жени се мъкнеха
бавно, тежко. Влачеха се.
Краката им сякаш бяха
с букай* заключени,
стъпките им — до края на света чути.

Душите им скръб натежали,
не искаха напред да прекрачат,
че в чужбина те не рачат*.
И тъй Дунава те стигнаха,
буцата в гърлото все по-голяма ставаше,
камъкът на гърди все по-тежко лягаше.

Разпъната бе добруджанската земя на кръст.
Прекръстиха пустите румънци нейната пръст.
Заплака на опело всяка
нейна жива клетка
и българска кост мъртвешка.

От българско се отделиха,
през Дунава на лодки минаха.
И пак пътуваха... пътуваха...

Влачеха се ден и нощ...
В пек и кал.
Страдаха и плакаха.
Спираха и тръгваха.
Дето спряха — хляб печаха.
Сълзи до сълзи редяха.
Реки от сълзи изляха.
Ограбени! Изтормозени!
От чуждо потисничество
в чужди земи прокудени!
С малка бохчица* в ръчица
и една измъчена душица.
Най-накрая пристигнаха.
Гладни! Жадни! Уморени!
От дълъг път пребити,
сякаш са затрити...
А там румънските злодеи
накараха ги сами
да си копаят бордеи* –
дълги, тъмни като тунели.
Натъпкаха ги вътре по стотина,
място не остана и за двамина.
Бордеите – влажни, мизерни,
в земята дълбоко закопани!
Светлина влиза само през комина!
Вратите от мишки и плъхове пробити.
Вода от далеко носят,
сякаш че я просят.
Нападнаха ги гадинки —
бълхи и въшки мънинки.
Кръвта им заразиха.
Болести ги измориха.
Мишки и плъхове
ушите им гризяха,
дрехите ядяха.
Животните с хората живяха.
Беднотия! Гладория! Немотия!

Трагедия голяма там настана.
Мръсотия до шия!
Живот като помия!
Болести! Тиф*! Епидемии!
Кръв повръщаха!
Кръв ходеха!
Косите им окапаха.
Треска ги тресеше.
Хората мореше.

Захвърлени! Изоставени!
Българско стенеше.
Румънско немееше.
Чужда мъка, чужда болка
своя никога не става,
че роби са те в чуждата държава.
Погребално време за българско
в Молдова* настана!
Камбаната всеки ден биеше на умряло,
че стадото пак остана
с един българин по-мало.

Падаха майки и бащи,
братя и сестри,
деца и старци – наред.
1600 души народ замина,
върнаха се наполовина.
Само 900 оцеляха,
в домовете живи се прибраха.

На мъртвите костите останаха
в проклетата чужбина –
далеч от своята Родина.
В чужда земя заровени,
с чужда пръст загробени.

Живите на мъртвите завидяха!

Тежък, чокойски* ярем мъкнеха,
по корем се влачеха,
за шепа жълта мамалига*
душата им разплакваша.

Народът живееше в мизерия и нищета,
като стадо гладно.
Умираха като скотове,
погребваша ги в общи гробове,
без опело, без попове.

Сбираха ги сутрин с гребла
от всяка бордейска* врата.
Заравяха ги заедно в трапа,
който сами си изкопаха.

В България оставиха къщи големи!
Сараи високи овдовели!
Взеха ги пленници, зложници!
На чужда политика проводници!
Къщите, дворовете, които оставиха:
Опустяха! Замяна!
Овцете жално забляха,
крави, магарета ревяха,
кучета грозно виеха,
котките тъжно мяукаха,
че стопанин вече няма
в къщата осиротяла.

Петелът оклюмал гребен кукурига,
безнадеждно стопанина си вика.
Слънцето пък люто, разярено,
пали всичко под небето,
изгаря дет каквото свари.
Небето вечер умълчано,
свещи пали над селото.

Тръгна народа от домовете си прогонен,
със сопи и пушки подгонен.
В огнището оставиха –
пепел и жарава.
Тенджери пълни с гозби,
тигани и паници неизмити.
Софрите неприбрани,
с трохи разпиляни.
Котлите ненапити,
стомните половини.

Тръгнаха те само с питка хляб,
по чужди земи понесени,
и хиляди въпроси тайно отнесени.

В селото самотно
настана време страхотно.
Де човек остана,
жандарин* го хвана.
На смърт го изведоха,
из родните двери,
сред поле широко,
сред ниви далеко.
Там ги завличат,
на смърт ги обричат.
Едни на място убиха –
нож в корема им забиха,
глава им с куршум разбиха.
Тези дете откараха В Молдовата*
година и половина
в пленническите лагери прекараха.

Дойде януари 1918 година*.
Които живи останаха,
въщи се завърнаха.
Завариха ги разбити, досущ ограбени,

с врати и прозорци извадени,
с подове окаляни,
със стени омърсени,
тавани окадени*.

Дворовете запустели,
змии и гущери живели.
Под звездите спаха!
Троскот ядоха,
но не се предадоха.

Не мина много и Румънската държава
пак пристигна в нашата градина.
Дълго ѝ се стори,
да чака цяла година.
Настани се още декември 1918*,
вместо ноември 1919*.

Народът български пак гладува!
Народът български пак мизерува!
Българин на румънци пак робува!
Българите изнемогват!
Обидена, унижена, омерзена
е родната българска кръв.
Навсякъде пак румънски ред въведе.
Народът насила обучава –
румънски език да изучава.
Децата пък невръстни карат
румънски песни да запяват.
Българите не искат чуждо
четмо и писмо.
Граница минават,
в стара България бягат.
На българско да се обучават,
българско писмо да пишат,
с българско да се гордеят,

че за България много те милеят.

В поробена Добруджа пустите румънци
докараха сърби, гърци, македонци.
Настаниха ги в наште къщи,
вземаха ни градините
и на нивите третините*.

Добруджа горката заплака,
че всичко българско е подложено
на презрение и унищожение.
Българите пак ревяха,
родната земя със сълзи поляха.
Българското черно тегло оплакваха,
и мъртвите, дето в чуждите земи
оставиха си костите.
И няма кой там сега
от душа да ги оплаче,
че в чуждата родина
са те клети сираци.

Само вятърът отсега нататък,
ще плаче над гробовете им мълчаливи
и ще пее тъжна песен над костите мъртвешки.
А ехото ѝ ще я носи навеки из полето,
от родна България далеко.
Над гробовете им ще цъфтят
само цветя на скръб и пустота.

Българи се сбират!
Дружини прибират!
С поробители да се борят,
от Добруджа да ги изгонят.

Дочо Михайлов* първи застана,
но го предадоха и млад загина,

на 30 години и половина.

След него Димитър Дончев–Доктора*
пое борбата, но го убиха
на 33 край Войново в гората.

Доктор Петър Вичев* на 49
убит на софийски кръстопът.

Много други добруджански момци
станаха смели борци.
Воюваха за българска държава–
силна и единна.

ЧЕСТ И СЛАВА ВАМ,
ЧЕДА ВЕЛИКИ!
На загиналите за Свобода
народът паметник издигна
днес край Дунавската градина.

Най-отгоре Дочо Михайлов*
в цял ръст изправен,
както ръководеше борбата –
борбата за Свободата.

**21 август 1916 – в началото на Първата световна война в Кралство Румъния е въведен държавен монопол върху търговията с храни. На 21 август 1916 година румънските власти пускат слух, че монополът е отменен и селяните могат свободно да търгуват, ако със собствен превоз доставят зърно в Силистра. Много българи натоварват каруците си с жито и се отправят към града, но са прехвърлени от румънските власти в Кълъраш и са арестувани. Периодът е известен с масови отвлечения и жестокости над българското население.*

** януари 1918 – Кралство Румъния и Централните сили подписват споразумение за връщане на бежанците, интернирани в Молдова*. След споразумение между България и Русия за размяна на затворници, част от хората са транспортирани до Варна и Браила.*

** декември 1918 – Букурещкият договор от 7 май 1918 г. за кратко възвръща на България Южна Добруджа*

**ноември 1919 - Ньойският договор от 27 ноем. 1919 г. между България и страните от Антантата оставя цяла Добруджа отново под румънска власт. Кралство Румъния управлява тази територия до 1940 г. и я заселва с десетки хиляди арумъни и румънци, а голяма част от българското население е репресирано, прогонено или асимилирано.*

1 ОКТОМВРИ 1940 ГОДИНА ДОБРУДЖА

Земя наша рождена,
земя наша свещена!
Земя на майки и бащи,
земя на нашите отци!
Земя на нашите предци!
Кръв и плът ни ти дари!

Добруджа!
Земя на Аспаруха!
Добруджа!
Земя Българска!
Добруджа!
Кът наш, свиден и мил!

Валентин ЧЕРНЕВ

ГОСТИ В ДОБРУДЖА

Със развяна от вятъра риза,
с една усмивка добра и проста –
сякаш самият летен ден излиза
да посрещне своите гости.
И постила цветя в нозете им,
с цветове посипва косите...
Във въздуха забравена песен свети,
една мелодия усмивките впитат
във оная шевица най-чиста,
с която Добруджа се оглежда,
която прилича на извор бистър,

ДОБРУДЖА

Обречена на хляба равнина,
издъно преоравана и сята,
не се ли умори пръстта добра
да храни семената?
Гориха те безмилостни пожари,
копита биха черната ти пръст,
кипя над равнината дива ярост
и вража злоба, и гореща мъст.
Това отмина. Дунав го отнесе
с водите си, от бурята размътени,
и над житата пролетно и песенно
гърмя дъждът и с тъмния си тътен,
изми кръвта, утайката горчива
и пепелта на страшните огънове
и ти осъмна млада и красива,
и слънцето над тебе беше ново.
И все тъй разоравана и сята,
със пот и дунавска вода поена
ти храниш от гръдта си семената
земя добра, на хляба отредена!

ЖЪТВА

Не просто хляб узря! Не просто жито
поляга пред комбайните в полето –
Надеждата, отхранена в браздите,
сред златото на класовете свети.
От всички други жътви по-богата
и по-различна – тази приютява
наред с плода честит на равнината
и вечното, което в нас узрява –
реколтата на Верността ни свята,
на Обичта ръкойките събрани,
най-чистите акорди на душата,
събудената сила на Гнева ни...

Не просто хляб узря! Днес жънем също
и жътвата на истината. Тя е,
която към земята ни ни връща,
за да прозрем през сумрака потаен.
Море от жито Добруджа люлее!
Но този плод ще храни неизменно
едничък оня, който я милее,
и има корен в тази пръст свещена.

Григор ШОПОВ

ДОБРУДЖА

Текст и музика Григор Шопов

Добруджа, Добруджа –
Роден край.
Добруджа, Добруджа –
Земен рай.
На север Дунава те милва,
а на изток Черното море.

Пролет си окъпана
в кайсиев цвят,
лялото в златни класове,
а есента в гроздов кехлибар.

ПРИПЕВ:

Добруджа, Добруджа –
Роден край.
Добруджа, Добруджа –
Земен рай.
На север Дунава те милва,
а на изток Черното море.

АЗБУЧЕН ПОКАЗАЛЕЦ **на личности, географски понятия и стари думи в българския** **език**

алтъни – турски златни монети в Османската империя

анти – славяни, населявали българските земи

Баш-тепе – село в окръг Тулча, Северна Добруджа с преобладаващо българско население до 1940 г., което после масово се преселва в България

бордеи – стари румънски жилища, наполовина вкопани като землянка

бордейска – от бордеи

бохчица – вързоп (в четвъртото парче плат) с дрехи

брени – тленни, краткотрайни

букаи – окови

бурлива – пълна с енергия, буйна, силна

вакло – с черно около очите

вест-готи (западни готи) – германски народи, които навлизат в Римската империя по време на Великото преселение на народите

власи – арумъни, наричани още и куцовласи

вразите – враговете

Вълкадин – герой от разказа на Йордан Йовков „Вълказин говори с Бога”

геран – кладенец, бунар

Данко – герой от приказката на Максим Горки „Сърцето на Данко”. Името му е нарицателно за смела и отдадена на каузата личност.

Дживел – старо име на с. Никола Козлево в Североизточна България

Димитър Дончев – Доктора (1896–1931) – Димитър Малчев Дончев, с псевдоним Доктора, е революционер и политически деец, един от организаторите на Добруджанската революционна организация (ДРО)

Доктор Петър Вичев (1884–1933) – журналист, изтъкнат деец на националноосвободителните борби на българското население в Добруджа

Доктора – вж Димитър Дончев– Доктора

Дочо Михайлов (1895–1926)– български революционер и политически деец, един от ръководителите на добруджанското освободително движение

Егея – географска област в района на Егейско море

ергеле – стадо коне

жандарин – румънски униформен жандар, *стражар*

жандарми – полицаи, пехотни и конни румънски жандарми

загария – вид пшеница

кания – диал., ножица

Караджата – вж Стефан Караджа

колонисти – румънци, преселили се в чужда територия и са я колонизирали

крейнат – накривен

Кроснев – Георги Кроснев (1896–1937), деец на националноосвободителното движение на Добруджанската революционна организация

кубадински – от Пенчо Кубадински, идеолог на бригадирското движение по време на социализма

куцовласи – арумъни, наричани още власи, цинцари

лазур – небесна синева

лоб – чело

мамалига – традиционно румънско ястие от царевично брашно, качамак

Мизия – римска провинция на Долния Дунав, простираща се на територията на днешна Сърбия и България до Черно море.

Молдова – област в Румъния, днес република

мрътви – мъртви

мрътвешки – мрътвешки

наковлади – наклевети

Ниобея – символ на скърбящата майка

окадени – опушени, одимени

орди – племенен съюз в тюркско-монголски номадски племена, военизирана единица

ост-готи – остготи (източни готи) – германски народи, които навлизат в Римската империя по време на Великото преселение на народите

Пегас – митичен крилат кон в древногръцката митология

Петър Вичев – вж Д-р Петър Вичев

плуг – селскостопанско оръдие на труда с широко метално острие, за оран

прикаждат – кадят с тамян

рачат –искат

седенки – сборки на млади хора, готови за женитба, на които момите показват уменията си да предат, шият и др., има надпяване и игри

Серет – река в Украйна и Румъния, приток на Днестър

слог – *необработена ивица земя между две ниви; синор, граница*

Стара Добруджа – Северна Добруджа, старата люлка на България

Стефан Караджа (1840–1868) – *Стефан Тодоров Димов* е български национален герой, революционер от българското националноосвободително движение и добруджански войвода

талиги – дървени конски каруци

тиф –тежко инфекциозно бактериално заболяване

тлъки – седенки за извършване на някаква домашна или селскостопанска работа

Траянов вал – укрепление, земен насип

третини – една трета

Тулча – българско възрожденско историческо землище в Румъния, чието население е подложено на репресии и отвлечения в Молдова през 1916 г.

унуки – внучки

усои – сенчести места, неогрети от слънцето

Феб – име на бога на слънчевата светлина Аполон

чалгън – топъл вятър, който изсушава посевите

чокои – едри земевладелци в Румъния, присвоявали земите на избитите и отвлечени българи по време на румънската окупация

чокой –вж чокои

чокойски, чокойско – от чокои*

ярем –преносно – робство

БИБЛИОГРАФИЯ

- Багряна**, Елисавета. Добруджа. // Антология на поети, живели и творили в Крайдунавска Добруджа 1900-2000 год. - Силистра, 2002, с.19.
- Багряна**, Елисавета. Идат! // Нова силистренска трибуна, №77, 1 окт. 1993, с.4.
- Бадъмова**, Здравка. Добруджа през август. // Бадъмова, Здравка. Любов и зрялост. – София, 1999, с. 48.
- Бадъмова**, Здравка. Добруджанска приказка. // Бадъмова, Здравка. Любов и зрялост. – София, 1999, с. 50.
- Бобевски**, Любомир. В Добруджа. // Бобевски, Любомир. Песни за Добруджа : 1917-1918. - Добрич, 2016, с.26.
- Бобевски**, Любомир. Добруджанецо! // Бобевски, Любомир. Песни за Добруджа : 1917-1918. - Добрич, 2016, с.90.
- Бобевски**, Любомир. Добруджански герои. // Бобевски, Любомир. Песни за Добруджа : 1917-1918. - Добрич, 2016, с.107.
- Бобевски**, Любомир. Добруджански край. // Бобевски, Любомир. Песни за Добруджа : 1917-1918. - Добрич, 2016, с.3.
- Бобевски**, Любомир. Добруджанче. // Бобевски, Любомир. Песни за Добруджа : 1917-1918. - Добрич, 2016, с.51.
- Бобевски**, Любомир. Добруджанчето. // Бобевски, Любомир. Песни за Добруджа : 1917-1918. - Добрич , 2016, с.93.
- Бобевски**, Любомир. За отвлечените добруджанци. // Бобевски, Любомир. Песни за Добруджа : 1917-1918. - Добрич, 2016, с.36.
- Бобевски**, Любомир. Към тебе, Добруджо! // Бобевски, Любомир. Песни за Добруджа : 1917-1918. - Добрич, 2016, с.101.
- Бобевски**, Любомир. Обичам те! // Бобевски, Любомир. Песни за Добруджа : 1917-1918. - Добрич, 2016, с.84.
- Бобевски**, Любомир. При теб бях. // Бобевски, Любомир. Песни за Добруджа : 1917-1918. - Добрич, 2016, с.86.
- Божкова**, Славка. Добруджа. // Божкова, Славка. От извора на сърцето. - Силистра, 2010, с.10.
- Бойчева**, Ценка. Добруджа. // Тутраканска епопея, юбил. в., 2006, с.19.
- Бойчева**, Ценка. Добруджанска песен. // Бойчева, Ценка. Любов завинаги. - Силистра, 1996, с. 31.

- Бойчева**, Ценка. Из добруджанските поля. // Тутракански глас, №12, 25 септ. 1986, с.4.
- Бояджиев**, Пирин. Добруджа. // Бояджиев, Пирин. Лебедова песен. – Силистра, 1999, с.13.
- Бояджиев**, Пирин. Дунавска Добруджа. // Бояджиев, Пирин. Лебедова песен. – Силистра, 1999, с.14.
- Бояджиев**, Пирин. Родина. // Бояджиев, Пирин. Лебедова песен. – Силистра, 1999, с.14.
- Василев**, Иван. Добруджа. // Реката - 2 : Алманах за литература, изкуство и публицистика. - Силистра, 2006, с.102.
- Габе**, Дора. Добруджа. // Габе, Дора. Избрани стихове : Т.1. - София, 1978, с.65-66.
- Габе**, Дора. Добруджа : Химн. // Антология на поети, живели и творили в Крайдунавска Добруджа 1900-2000 год. - Силистра, 2002, с.12-13.
- Габе**, Дора. На границата. // Антология на поети, живели и творили в Крайдунавска Добруджа 1900-2000 год. - Силистра, 2002, с.11.
- Георгиева**, Таня. Добруджанска нишка. // Георгиева, Таня. Син спомен. – Силистра, 2003, с. 26-27.
- Герджиков**, Кольо. Освобождението. // Герджиков, Кольо. Добруджа – земя и слънце. – Добрич, 2003, с.7-11.
- Господинова**, Вяра. Жетва в Добруджа. // Господинова, Вяра. Чуден сън. – София, 1946, с.30-31.
- Далакманска**, Керанка. На Добруджа. // Силистренска трибуна, №111, 1 окт. 1974, с.4.
- Дашев**, Любен. Добруджа. // Дашев, Любен. Равновесие . – Силистра, 2003, с.24.
- Дашев**, Любен. Прегръдка. // Дашев, Любен. Думи по водата. – Силистра, 2016, с.57.
- Музика и аранжимент Иван Неделчев. Има и видеоклип.*
- Димитрова**, Йорданка. Добруджанец. // Димитрова, Йорданка. Под навеса на две ресници. - [Силистра], 1994, с. 25-26.
- Драгнев**, Драгни. Добруджа. // Добруджа, юбил. в., 22 септ. 1990, с.13.
- Драгнев**, Драгни. Добруджа. // Поклон : Североизточна литературна антология : Т. 1. - Шумен, 2024, с. 117.

Драгнев, Драгни. Моята земя. // Силистренска трибуна, № 80, 14 юли 1966, с. 4.

Енчев, Енчо. Добруджа. // Трима млади поети. - София, 1976, с. 67-68.

Вж и Енчев, Енчо. Лиричен дом. - [Силистра], 2010, с.83.

Енчев, Енчо. Добруджа. // Силистренска трибуна, № 45, 6 май 1971, с. 4.

Енчев, Енчо. Самозащита. // Енчев, Енчо. На път за Рая. – София, 2015, с.97-101.

Жеков, Михаил. Добруджа. // Жеков, Михаил. Нощта на слънцето. - Силистра, 2000, с.62-63.

Жеков, Михаил. Завръщане в Добруджа. // Жеков, Михаил. Стихотворения и песни. - Силистра, 2019, с.76.

Златев, Генчо. Орисия. // Иванов, Пенчо. Е-е-ех, Добруджо, Добруджо... - Добрич, 2010, с.86-87.

Златев, Генчо. Празникът. // Иванов, Пенчо. Е-е-ех, Добруджо, Добруджо... - Добрич, 2010, с. 5-6.

Йорданов, Валентин. Добруджанка. // Антология на поети, живели и творили в Крайдунавска Добруджа 1900-2000 год. - Силистра, 2002, с.195.

Вж и Шопов, Григор. Дунавски романси, стихове, танга и валсове. – Силистра, 2009, с. 6-7 : с ноти.

Калев, Стефан. Добруджанска земя. // Силистренска трибуна, №75, 5 юли 1977, с.4.

Калев, Стефан. Щастие. // Дуловска искра, №14, 12 авг. 1987, с.3.

Калчев, Калчо. На Добруджа. // Калчев, Калчо. С лице към изгрева. - Силистра, 2004, с. 5.

Вж и Шопов, Григор. Дунавски романси, стихове, танга и валсове. – Силистра, 2009, с. 20-21 : с ноти.

Ковачев, Живко. Прощаване с Добруджа. // Ковачев, Живко. Лирика. - София, 1995, с. 28.

Колев, Борис. Добруджа. // Колев, Борис. Зари от изгрева. – Толбухин, 1974, с.35-55.

Кондов, Годор. Елате в Добруджа! // Силистренска трибуна, №96, 16 авг. 1964, с.4.

Костадинов, Живко. Добруджа. // Силистренска трибуна, №51, 30 апр. 1985, с.4.

- Кънчев**, Николай. Добруджанска равнина. // Силистренска трибуна, № 94, 14 авг. 1969, с.4.
- Манолов**, Симеон. Ден без залез. // Силистренска трибуна, №51, 28 дек. 1978, с.4.
- Манолов**, Симеон. Длан. // Манолов, Симеон. Делта. - Шумен, 2000, с.6.
- Манолов**, Симеон. Добруджа. // 100 години читалище „Доростол” : Юбилеен вестник, 17 дек. 1970, с.6.
- Манолов**, Симеон. Добруджа в мене. // Силистренска трибуна, №50, 8 май 1969, с.2.
- Манолов**, Симеон. Добруджанецът. // Силистренска трибуна, №144, 12 дек. 1985, с.4.
- Манолов**, Симеон. На Добруджа. // Силистренска трибуна, № 138, 25 ноем. 1967, с.4.
- Манолов**, Симеон. Оптимистична прелюдия. // Силистренска трибуна, №105-106, 8 септ. 1969, с.8.
- Манолов**, Симеон. Посвещение. // Силистренска трибуна, № 92, 8 авг.1972, с. 4.
- Манолов**, Симеон. Сезоните на Добруджа : Песен. // Силистренска трибуна, №130, 18 ноем. 1975, с.4 : с ноти.
Текст Симеон Манолов, ноти Хетко Николов.
- Минчев**, Николай. Към Добруджа. // Паметен лист „75 години от Крайовската спогодба”, 7 септ. 2015, с.7.
Вж и Добруджански глас, №342, 7 септ. 1940.
- Минчева**, Атанаска. Добруджа. // Минчева, Атанаска. До корена 2. – Силистра, б.г., с.125.
- Мутафов**, Емануил. Зоват ме... // Мутафов, Емануил. За Добруджа. – Варна, 1939, с.9.
- Мухаремова**, Белкия. Добруджа. // Силистренска трибуна, №31, 14 март 1974, с.4.
- Орлоева**, Красимира. Ако някога... // Орлоева, Красимира. И останаха в запас... - Силистра, 2004, с.5-6.
- Орлоева**, Красимира. Добруджа. // Силистренска трибуна, №110, 30 септ. 1975, с.4.
- Орлоева**, Красимира. От Дунава започва равнината... // Силистренска трибуна, №114, 29 септ. 1979, с.4.

- Орлоева**, Красимира. Триптих за Добруджа. // Силистренска трибуна, №37, 27 март 1976, с.4.
- Панайотова**, Добринка. Възраждане : Из цикъла „Добруджа – древна и млада” // Добруджа : Литературен сборник. – Силистра, 1973, с. 44.
- Панайотова**, Добринка. Добруджа : Из цикъла „Добруджа – древна и млада” // Добруджа : Литературен сборник. – Силистра, 1973, с. 45.
- Вж и Поетични гласове : Литературен сборник. – Силистра, 1983, с. 4.*
- Спасов**, Цветан. Добруджанска майка. // Спасов, Цветан. Избрано. – София, 1979, с.67.
- Станева**, Дафинка. Поклон на Добруджа. // Станева, Дафинка. Есенни хребети. – Добрич, 2024, с. 24.
- Станева**, Стефанка. Добруджанка. // Силистренска трибуна , № 120, 23 окт. 1975, с.4.
- Стефанова**, Невена. Добруджанско хоро. // Стефанова, Невена. Гласовете на равнината. – София, 1954, с. 60-61.
- Стефанова**, Невена. Стара Добруджа. // Стефанова, Невена. Гласовете на равнината. – София, 1954, с. 7-8.
- Трендафилова**, Милка. Добруджанска епопея. // Трендафилова, Милка. Сълзите на Добруджа. – Силистра, 2010, с.21-32.
- Трендафилова**, Милка. 1 октомври 1940 година : Добруджа. // Трендафилова, Милка. Сълзите на Добруджа. – Силистра, 2010, с.43.
- Чернев**, Валентин. Гости в Добруджа. // Силистренска трибуна, №69, 21 юни 1973, с.4.
- Чернев**, Валентин. Добруджа. // Силистренска трибуна, №36, 27 март 1975, с.4.
- Чернев**, Валентин. Добруджа. // Силистренска трибуна, №37, 29 март 1975, с.2.
- Чернев**, Валентин. Жътва. // Силистренска трибуна, №29, 18 юли 1989, с.1.
- Шопов**, Григор. Добруджа : Текст и музика. // Шопов, Григор. Дунавски романси, стихове, танга и валсове. – Силистра, 2009, с.4-5 : с ноти.

СЪДЪРЖАНИЕ

Стихотворения за Добруджа.....	3
Азбучен показалец на личности, географски понятия и стари думи в българския език.....	89
Библиография.....	92

Забел. Подреждането е по азбучен ред на фамилията на автора и по азбучен ред на заглавията на произведенията